Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Ольга ПОНОМАРЕНКО, 1983 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2005 році Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, аспірантка Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Фінанси, банківська справа та страхування».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, від 27 лютого 2026 року № 01-05/12, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Інни НОВАК, доктора економічних наук, професор, декана факультету менеджменту, Уманський національний університет;

Рецензентів – Наталії БОНДАРЕНКО, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет;
Юлії УЛЯНИЧ, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет

Офіційних опонентів – Наталії ТКАЧЕНКО, доктора економічних наук, професора, директора Інституту післядипломної освіти, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Алли КРУШИНСЬКОЇ, кандидата економічних наук, доцента, завідувачки кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,

на засіданні 16 квітня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування Ользі ПОНОМАРЕНКО на підставі публічного захисту дисертації «Функціонування страхового ринку України в умовах трансформаційних змін» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Дисертацію виконано в Уманському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Умань.

Науковий керівник – Олена ПРОКОПЧУК, доктор економічних наук, професор, Уманський національний університет, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії,

затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 37 наукових праць, з них: 11 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України (5 з яких одноосібні), 2 наукових праці у зарубіжних виданнях у співавторстві; 23 наукових праць – тези доповідей (1 з яких у співавторстві), 1 стаття у колективній монографії.

Наукові публікації, зараховані за темою дисертації, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами):

1. **Пономаренко О.В.** Економічні умови функціонування страхового ринку України. *Збірник наукових праць уманського НУС*. Ч.2. Економіка. Вип. 101. 2022. С. 208-218. DOI: http://dx.doi.org/10.32782/2415-8240-2022-101-2-208-218.
2. **Пономаренко О.В.** Трансформація страхової культури на ринку страхових послуг. *Збірник наукових праць уманського НУС.* Ч.2. Економіка. Вип. 102. 2023. С.36-48. DOI: 10.32782/2415-8240-2023-102-2-36-47 .
3. **Пономаренко О.В.** Сутнісна трансформація бізнесу в умовах цифрової економіки. *Збірник наукових праць Уманського НУС.* Випуск 103. Частина 2. 2023. С. 82-97 DOI: 10.32782/2415-8240-2023-103-2-82-96.
4. Непочатенко О. О., Бечко П. К., Колотуха С. М., **Пономаренко О. В.** Сталий розвиток страхового ринку за сучасних умов: концептуальні основи та чинники його забезпечення. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки".* 2024. №2. С. 136-141 DOI: 10.25313/2520-2294-2024-2-9720**.**
5. П.К.Бечко, С.М.Колотуха, **О.В.Пономаренко,** О.О.Трушевський. Оцінка ефективності страхового сектору: методологія та підходи. *Електронний журнал «Ефективна економіка»* . 2024. №4. DOI: DOI: 10.32702/2307-2105.2024.4.62 .
6. Прокопчук О. Т., Мальований М. І., **Пономаренко О. В.,** Клименко В. О., Макарчук В. В. Сучасні маркетингові інструменти у страховому бізнесі. *Інвестиції: практика та досвід.* № 10. травень 2024 р., С.61-68 DOI: 10.32702/2306-6814.2024.10.61 .
7. **Пономаренко О. В.** Перспективи розвитку ринку криптострахування в Україні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва.* 2024. Вип. 104. Ч. 2 : Економічні науки. С. 254-268 DOI: 10.32782/2415-8240-2024-104-2-254-268 .
8. Бечко П.К., Колотуха С.М., Лиса Н.В., **Пономаренко О.В.,** Трушевський О.О. Оцінка ринку сільськогосподарського страхування в Україні. *"Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)": журнал.* 2024. № 8(8) 2024. С. 671-685. DOI: 10.52058/3041-1254-2024-8(8)-671-684.
9. **Пономаренко О.В.,** Ясінський О.Р. Оптимізація страхового портфелю в умовах сучасних фінансових викликів. *Збірник наукових праць Уманського*

національного університету садівництва Вип. 105. Ч. 2 : Економічні науки. С. 150-162 DOI: 10.32782/2415-8240-2024-105-2-150-162.
10. **Пономаренко О.В.** Імплементація зарубіжного досвіду розвитку страхового ринку у вітчизняну практику. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* , 2025. Вип. 106. Ч. 2 : Економіка. С. 315 – 327 DOI: 10.32782/2415-8240-2025-106-2-315-327
11. Prokopchuk O., Nepochatenko O., Malyovanyi M., Sokoliuk S., Rolinskyi O. and **Ponomarenko O.** (2024). Development of agricultural insurance in Ukraine. *Insurance Markets and Companies,* 15(2), 106-121. DOI: 10.21511/ins.15(2).2024.10.

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Наталія ТКАЧЕНКО, офіційний опонент, доктор економічних наук, професор, директор Інституту післядипломної освіти, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Авторка зазначає, що трансформація страхового ринку – це «не лише зміна бізнес-стратегій, а переосмислення природи страхового захисту, функцій страховика та очікувань клієнтів» (с. 54). У такому разі доцільно було б чіткіше сформулювати авторське бачення природи страхового захисту та функціоналу страховика. Крім того, розглядаючи трансформацію страхового ринку, авторка на с. 55 підкреслює його «функцію стабілізатора» переважно для підприємств. Водночас поза увагою залишаються інші економічні суб'єкти – домогосподарства, установи та організації. Це підтверджують матеріали табл. 1.4 та рис. 1.3, де роль страхового ринку у трансформаційних процесах розглядається переважно через призму підприємницького сектору, що дещо звужує аналітичне бачення.

2. У пункті наукової новизни (удосконалено) авторка зазначає «систематизацію ключових трансформаційних чинників за видами страхування», що потребує певного уточнення. Зокрема, в сучасному регуляторному полі відбувся перехід від класифікації за видами до класифікації за класами страхування (про що йдеться у п.п. 1.3), тому доцільність використання саме поняття «види страхування» варто додатково обґрунтувати. Крім того, у таблиці 1.5 подано перелік видів страхування, який потребує уточнення щодо коректності їх відображення. Також бажано конкретизувати часовий період, на підставі якого сформовано таблицю (2015–2024 рр.), та врахувати, що протягом цього часу страхового ринку України характеризувався різними етапами розвитку. У зв'язку з цим доцільно було б виокремити відповідні періоди трансформацій, що дозволило б більш чітко інтерпретувати отримані результати.

3. У п.п. 1.3 авторка зазначає про введення нової класифікації страхових продуктів за класами страхування (с. 75). Водночас це потребує певного уточнення, оскільки законодавством визначено саме класи страхування, тоді як страховий продукт є конкретним набором умов страхування, що задовольняє потреби клієнтів у страховій послузі. Крім того, твердження про «відсутність класифікаційного підходу до перестрахувальної діяльності» (с. 77) видається

дискусійним і потребує додаткового обґрунтування, зважаючи на те, що ліцензія на здійснення діяльності за відповідними класами страхування дозволяє страховикам здійснювати як вихідне, так і вхідне перестрахування в межах цих класів. Також доцільно уточнити, що саме мається на увазі під «розширенням класифікації за рахунок інноваційних видів страхування», яку практичну значущість це може мати. Потребує додаткового пояснення і твердження про відсутність чітких критеріїв віднесення страхових продуктів до відповідних класів (с. 78).

4. У п.п. 2.1 наведено базові дані щодо структури ринку та частки ключових гравців, висновки щодо концентрації сформульовані стисло й без прив'язки до міжнародних орієнтирів. З огляду на роль концентрації у моделюванні ризиків та інвестиційного потенціалу страховиків було б доцільно співставити тенденції вітчизняного ринку із середньоєвропейськими рівнями або визначити, чи переважають ефекти «обмеженої конкуренції», «ринку великих компаній» чи «точкових нішевих стратегій». Така аналітична рамка посилила б аргумент щодо структурних обмежень і можливостей ринку.

5. У роботі ретельно наведено показники CR5/CR10, що підтверджують тенденцію до консолідації страхового ринку (п.п. 2.2). Разом із тим доцільним виглядає розширити інтерпретаційний блок шляхом окреслення можливих наслідків концентрації для різних учасників ринку: доступності страхових продуктів, рівня тарифної конкуренції та регіонального охоплення послуг. Таке доповнення дозволило б пов'язати структуру ринку з поведінковими реакціями споживачів і сформувати вичерпний висновок щодо ризику «обмеженої конкуренції».

6. У пункті наукової новизни (удосконалено) авторка наголошує на формуванні цілісної поведінково орієнтованої моделі управління ризиками з урахуванням поведінкових аспектів страхувальників, страховиків і регулятора. Водночас на рисунку 2.21 подано модель взаємодії учасників страхового ринку, де відображено зв'язки між страховиками, страхувальниками, брокерами, регуляторами та асистанс-компаніями на основі даних 2015–2024 рр. У цьому контексті доцільно було б уточнити окремі аспекти моделі. Зокрема, потребує пояснення, чому серед посередників зазначено лише брокерів, без урахування інших страхових посередників; чому з інфраструктурних учасників виділено лише асистанс-компанії; а також чи варто було б включити до моделі МТСБУ, враховуючи значну роль сегмента ОСЦПВ. Крім того, з огляду на значні інституційні та ринкові зміни у 2015–2024 рр., бажано уточнити, наскільки наведена модель відображає реальну взаємодію учасників страхового ринку в цей період.

Алла КРУШИНСЬКА, офіційний опонент, кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. В роботі ґрунтовно визначено макроекономічні, регуляторні та поведінкові чинники трансформації страхового ринку. Разом з тим, з точки зору оцінювання ризикостійкості страховиків доцільно було б чіткіше розмежувати чинники, що формують критичні загрози платоспроможності, та ті, які

впливають переважно на коригування операційних моделей. Такий поділ посилив би прикладну цінність дослідження для практики нагляду, орієнтованого на ризики.

2. У дисертації (розділ 2) проаналізовано регуляторне середовище та його зміну в часі, однак вплив податкових та наглядових вимог на основні фінансові результати страховиків (премії, прибутковість, обсяги резервів) подано переважно описово. За наявності статистики варто було б показати просте порівняння показників до і після ключових реформ або оцінити, наскільки зміни правил впливають на роботу компаній, що посилило б практичну складову дослідження.

3. Робота визнає роль поведінкових детермінант попиту, проте значущість добровільного страхування (зокрема медичного) для формування соціальної стійкості у кризових умовах могла б бути висвітлена ширше. Уточнення бар'єрів розвитку добровільних продуктів і пропозиція інструментів їх стимулювання посилили б практичну складову дослідження.

4. Попри наявність узагальнень щодо інвестиційної діяльності страхових компаній, у дисертації бракує поглиблення щодо масштабів реального інвестування, структури активів та обмежень, пов'язаних із регуляторними вимогами та воєнним станом. З огляду на те, що страховий сектор є важливим інституційним інвестором, розширення цієї частини могло б стати вагомим додатковим результатом.

5. Поведінковий блок дослідження є змістовним і сучасним, однак сформульовані результати потребують сильнішої прив'язки до інструментів управління. Анкетне опитування ідентифікує ключові бар'єри й упередження страхувальників, але доцільно було б конкретизувати, які саме продуктові чи комунікаційні рішення можуть їх нейтралізувати (наприклад, спрощення умов договорів, підвищення прозорості тарифів, цифрові стимули для повторного страхування). Таке продовження логічно узгодило б поведінкові результати з практичними змінами на ринку.

Наталія БОНДАРЕНКО, рецензент, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У першому розділі трансформаційні чинники розвитку страхового ринку подані в єдиному аналітичному полі. З методичної точки зору доцільним виглядало б їх більш чітке групування за критерієм релевантності саме для вітчизняного страхового ринку, із виокремленням чинників прямого впливу та тих, що мають опосередкований або фоновий характер. Така деталізація могла б посилити аналітичний фокус дослідження.

2. У підрозділі 1.3 дисертаційного дослідження логічним було б дещо посилити аргументацію причинно-наслідкових зв'язків між ідентифікованими трансформаційними чинниками та структурними змінами страхового портфеля страховиків. Зокрема, корисним могло б стати чіткіше розмежування короткострокових реакцій ринку та довгострокових структурних зрушень, спричинених кризовими явищами.

3. У другому розділі роботу можна було б додатково підсилити розширеним аналізом ролі державного регулювання та наглядових інституцій у процесах трансформації страхового ринку. Поглиблення порівняльного аналізу з практиками країн ЄС дозволило б більш чітко окреслити специфіку національної регуляторної моделі та її вплив на поведінку страхових компаній.

4. Загалом у межах другого розділу доцільним виглядало б більш предметне уточнення напрямів інвестування інвестиційних ресурсів страхових компаній. Зокрема, корисним могло б бути визначення пріоритетних фінансових інструментів і секторів економіки, інвестування в які забезпечує оптимальне співвідношення дохідності, ліквідності та ризику в умовах трансформаційних змін. Такий матеріал логічно інтегрувався б у аналітичні підрозділи, присвячені фінансовій стійкості страховиків.

5. Робота могла б бути додатково посилена рекомендаціями щодо стимулювання розвитку добровільних видів страхування, зокрема через механізми підвищення довіри споживачів, удосконалення продуктового дизайну та розширення страхового покриття для домогосподарств і малого бізнесу в умовах підвищених ризиків.

6. Проведений у дисертації аналіз концентрації страхового ринку є інформативним, водночас його можна було б доповнити короткими аналітичними висновками щодо потенційних наслідків високого або помірного рівня концентрації для конкурентного середовища, інноваційної активності страховиків та доступності страхових послуг для споживачів.

Юлія УЛЯНИЧ, рецензент, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Незважаючи на ґрунтовність викладеного теоретичного матеріалу у розділі 1 дослідження, кореляція між динамікою концепцій та актуальними викликами потребує більш чіткого обґрунтування, доцільно чіткіше окреслити логічний перехід між історико-теоретичними підходами та сучасними умовами трансформації страхового ринку.

2. У теоретичному підрозділі, присвяченому класифікаційним характеристикам продуктів, міститься значний обсяг емпіричного аналізу ринкової динаміки (наприклад, таблиці з динамікою премій та виплат, ранжування попиту за видами продуктів). Цей аналіз має пряму логічну й змістовну близькість до розділу, що оцінює поточний стан та тенденції ринку. Для посилення концептуальної чіткості доцільно було б перемістити детальний емпіричний аналіз ринкових показників у відповідний аналітичний розділ, що дало змогу зберегти теоретичну фокусованість першого підрозділу на класифікації та властивостях продуктів, водночас не применшуючи наукової цінності проведених розрахунків.

3. У другому розділі доцільно було б ширше врахувати взаємозв’язок страхового та фондового ринків шляхом інтеграції механізмів розвитку фондового ринку в загальну стратегію трансформації страхового сектору України. Урахування процесів цифровізації фінансових ринків, розвитку фінтех-рішень та трансформації поведінкових моделей інвесторів сприяло б більш

комплексному розкриттю досліджуваної проблематики. Такий підхід дозволив би не лише поглибити аналітичну складову роботи, а й підвищити практичну значущість і прикладну орієнтацію сформульованих висновків та рекомендацій.

4. Незважаючи на обґрунтованість і актуальність отриманих результатів, окремі положення потребують уточнення щодо меж їх застосування. Зокрема, деякі емпіричні висновки щодо поведінкових чинників страхувальників сформульовано на основі вибіркових даних періоду воєнного стану. Такий підхід є цілком виправданим з огляду на специфіку сучасних умов функціонування страхового ринку, однак він певною мірою обмежує можливість узагальнення та поширення отриманих результатів на стабільні економічні умови. У цьому контексті доцільним було б чіткіше окреслити межі репрезентативності вибірки та застосовності зроблених висновків.

Інна НОВАК, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор економічних наук, професор, декан факультету менеджменту, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Олена ПРОКОПЧУК, науковий керівник, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради;

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Ользі ПОНОМАРЕНКО ступінь доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради Інна НОВАК